

Коваленко А.В.

к.ю.н, доцент
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

У складній структурі механізму правового регулювання економічного обороту договір купівлі-продажу, як гнучка та універсальна форма опосередкування матеріально-грошових відносин, займає особливе місце в системі договорів.

Договір купівлі-продажу належить до договорів, які регулюють зобов'язання щодо оплатної передачі майна. Мета договору купівлі-продажу полягає у зміні правового режиму майна, яке у ряді випадків виступає товаром. Тобто відбувається перенесення права власності на майно від продавця до покупця. Специфіка договорів купівлі-продажу транспортних засобів полягає в їх обов'язковій державній реєстрації. Розглянемо окремі проблеми, що можуть постати перед особою, що купує авто в Україні. З огляду на невисокий попит на нові авто, доцільним бачимо сьогодні приділити увагу придбанню авто, що були у вжитку.

На території України існує два загальновідомі та основні способи купівлі-продажу автотранспортних засобів, що мають ідентифікаційні номери: оформлення купівлі-продажу через комісійні магазини (салон б\у автотранспортних засобів); нотаріальне посвідчення договору купівлі-продажу. Найбільш використовуваним є оформлення купівлі-продажу через комісійні магазини.

Для того щоб суб'єкт підприємницької діяльності мав дозвіл на зайняття такою торгівлею, він повинен стати на облік в МВС України, а саме – в Центрі надання адміністративних послуг. Після цього особа, що стала на облік для зайняття торгівлею в комісійному магазині, отримує реєстраційне повідомлення та реєстраційний номер для здійснення такої діяльності.

Порядок здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими, що мають ідентифікаційні номери – регламентується постановою Кабінету Міністрів України № 1200 від 11 листопада 2009 року [1].

Порядок здійснення торгівлі вживаним автотранспортом здійснюється за такою процедурою. Розглянемо поетапно.

Перший етап – продавець знімає з обліку свій автотранспортний засіб у Центрах надання адміністративних послуг.

Другий етап – після знаходження покупця автотранспортного засобу

обидві сторони (продавець\покупець) звертаються до комісійного магазину.

Продавець повинен мати ряд певних документів, які підтверджують його право власності на автотransпортний засіб (технічний паспорт, паспорт, ідентифікаційний код). При наявності довіреної особи замість офіційного власника автотransпортного засобу, особа повинна мати додатково до вищезазначених документів загальну довіреність. Покупець повинен мати при собі паспорт (документ, що підтверджує особу) та ідентифікаційний код.

Третій етап – у комісійному магазині сторони дають згоду на збір та обробку їх персональних даних.

Четвертий етап – між сторонами укладається договір (угода) про купівлю-продаж автотransпортного засобу. Торговельна організація (комісійний магазин) виступає у ролі посередника при укладенні купівлі-продажу автотransпортного засобу, на підставі договору доручення від продавця на продаж автотransпортного засобу.

П'ятий етап. Раніше існувала довідка-рахунок, як офіційний документ, що підтверджувала право власності особи на автотransпортний засіб. 18 листопада 2015 року Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову № 941 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань реєстрації транспортних засобів» [7], яка безпосередньо стосується скасування використання довідки-рахунка при купівлі-продажу та оформленні транспортних засобів.

Станом на сьогодні, Міжрайонні реєстраційно-екзаменаційні відділи Державної інспекції безпеки дорожнього руху (МРЕО) ліквідовані. Замість них створено Центри надання послуг. Згідно зі змінами в законодавстві, зазнала змін і процедура реєстрації договору купівлі-продажу автотransпортних засобів.

Замість процедури отримання «довідки-рахунка», покупець та продавець з'являються до Центру надання послуг в межах адміністративно-територіального поділу (області), де у присутності уповноваженої особи – адміністратора, сторони заключають договір купівлі-продажу.

У подальшому сторони можуть звернутися до нотаріуса для офіційного підтвердження угоди, договору купівлі-продажу, але це не є обов'язковим.

Процедура купівлі-продажу автотransпортного засобу у нотаріуса є ідентичною до процедури купівлі-продажу через комісійний магазин. Нотаріус виконує роль торговельної організації, документальне підтвердження ведеться не на державному бланку, а на нотаріальному. При здійсненні купівлі-продажу через нотаріальну контору, нотаріус має право стягнути 1 % від вартості автотransпортного засобу на свою користь, додатково.

Заключний шостий етап – покупець реєструє придбаний автотransпортний засіб в Центрі надання послуг і отримує свідоцтво про реєстрацію автотransпортного засобу, що є документом на право власності придбаного та зареєстрованого транспортного засобу.

При потребі, а саме при реєстрації комерційного або вантажного автот-

ранспорту, проводиться експертна оцінка вартості автотранспортного засобу для сплати єдиного державного податку у розмірі 5 % від комерційної (оціночної) вартості автотранспортного засобу [1; 3].

При продажу автотранспортного засобу юридичною особою торговельна організація (комісійний магазин) не контролює проплату державного податку, а тільки вказує в договорі купівлі-продажу його вартість (балансову або оціночну).

При здійсненні продажу автотранспортного засобу між прямими родичами, після перевірки автотранспортного засобу на заборони по відчуженню, можна виписати довідку-рахунок без зняття автотранспортного засобу з обліку в Центрах надання послуг (з літа 2014 року) [1].

Окрім безпосередньо самого процесу реалізації договору купівлі-продажу та здійснення державної реєстрації, існує низка проблемних питань щодо процедури реалізації договору купівлі-продажу шляхом державної реєстрації та втілення прав і обов'язків за договором купівлі-продажу, які змінюються та доповнюються згідно з обов'язковою державною реєстрацією автотранспортного засобу.

Першою вагомою проблемою є періодична реформація процесу обов'язкової державної реєстрації, зміна елементів і критеріїв оподаткування та недостатня проінформованість органів, які здійснюють процедури оформлення договорів купівлі-продажу, реалізації договору купівлі-продажу та обов'язкової державної реєстрації автотранспортних засобів від вищих управлінських органів. Так, згідно із Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [6], з 1 січня 2015 року на території України вводиться додатковий податок на автотранспортні засоби з об'ємом двигуна більше 3000 кубічних сантиметрів та віком до 5 років (згідно з роком випуску автотранспортного засобу), але обмежена проінформованість та недостатні управлінські настанови заблокували роботу Центрів надання послуг, так як працівники не знали певного розміру податку, вартість реєстрації автотранспортного засобу та окремих обов'язкових податків – це призвело до того, що обов'язкова реєстрація автотранспортних засобів взагалі не проводилася, а лише видавався тимчасовий реєстраційний талон строком на 2 місяці, з видачею червоного номерного знака, що не було реєстрацією з юридичної точки зору.

Іншою проблемою є питання обов'язкової державної реєстрації автотранспортних засобів, тобто відсутність спеціального матеріалу (пластику – для виготовлення посвідчення водія та технічних паспортів для автотранспортних засобів та номерних знаків) призводить знову до блокування роботи Центрів з надання послуг, цим самим перешкоджаючи фактично реалізації договору купівлі-продажу у вигляді обов'язкової державної реєстрації.

Третьою проблемою можна назвати шляхи уникнення процедури укладення договору купівлі-продажу та процедури обов'язкової реєстрації автот-

ранспортного засобу. Наприклад, існує такий шлях уникнення процедури державної реєстрації – громадянин будь-якої країни, який перетнув кордон України, має право протягом двох місяців вільно пересуватися на своєму автотранспортному засобі, без української реєстрації автотранспортного засобу та без державного номерного знака України. Уникнення процедури полягає у тому, що більше двох місяців нерезидент України не може пересуватися на державних номерних знаках своєї країни та без певних документів України, тому іноземці знову виїжджають за кордон України, отримавши запис про проходження митного контролю, та одразу перетинають кордон України, цим самим знову отримуючи строк у два місяці на вільне пересування на території України з державними номерними знаками та документами своєї країни.

Допускаємо, що вирішення проблем державної реєстрації договору купівлі-продажу полягає в чіткому, своєчасному інформуванні як уповноважених на це органів, так і усіх громадян, правильній законодавчій техніці щодо нормативно-правових актів, які безпосередньо регулюють питання державної реєстрації та процедурних елементів реєстрації, збільшення рівня контролю цього питання.

Бібліографічні посилання

1. Цивільний кодекс України : Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // ВВР України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.
2. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI // ВВР України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
3. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII // ВВР України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII, дійсний з 01.01.15 // ВВР України. – 2015. – № 7–8, № 9. – Ст. 55.
5. Про затвердження порядку здійснення оптової та роздрібної торгівлі транспортними засобами та їх складовими, що мають ідентифікаційні номери : постанова Кабінету Міністрів України № 1200 від 11.11 2009 [Електроний ресурс.] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
6. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок, моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів : постанова Кабінету Міністрів України № 1388 від 07.09.1998 [Електроний ресурс.] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
7. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань реєстрації транспортних засобів : постанова Кабінету Міністрів України № 941 від 18.11.15 [Електроний ресурс.] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>